

**SEKTOROWY
PROGRAM
OPERACYJNY**
Restrukturyzacja i modernizacja
sektora żywnościowego
oraz rozwój obszarów wiejskich,
2004 - 2006

Urząd Marszałkowski *Województwa Warmińsko-Mazurskiego*

Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa

Biuletyn Informacyjny
Rolnictwo i Obszary Wiejskie
Warmii i Mazur

Nr 4/2008

Opracowała: dr inż. Joanna Karwowska

10-562 Olsztyn ul. Emilii Plater 1,
tel. (089) 5219250, fax (089) 5219259, e-mail: dow@warmia.mazury.pl
www.sporol.warmia.mazury.pl

SPIS TREŚCI

I.	SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA OBSZARÓW WIEJSKICH	
1.	Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia.....	3
2.	Bezrobotni mieszkańcy wsi.....	5
II.	FUNDUSZE STRUKTURALNE 2004-2006	
1.	SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006	
a.	wdrażanie funduszy strukturalnych w ramach SPO na terenie województwa warmińsko-mazurskiego – stan na 30.04.2008 rok – działania wdrażane przez ARiMR.....	6
b.	wdrażanie funduszy strukturalnych w ramach SPO na terenie województwa warmińsko-mazurskiego – stan na 30.04.2008 rok – działania wdrażane przez Urząd Marszałkowski.....	7
2.	SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb”	
a.	wdrażanie funduszy strukturalnych w ramach SPO na terenie województwa warmińsko-mazurskiego – stan na 30.04.2008rok.....	7
III.	PLAN ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH	
1.	Wykaz działań w ramach PROW za rok 2005/2006wg danych Oddziału Regionalnego ARiMR – stan na dzień 06.05.2008r.....	8
2.	Wykaz działań w ramach PROW na lata 2007-2013 –wg danych Oddziału Regionalnego ARiMR – stan na dzień 02.05.2008r.....	9
3.	Realizacja płatności bezpośrednich do gruntów rolnych.....	9
IV.	AKTUALNOŚCI	
1.	Renty strukturalne.....	9
2.	Przetwarzanie owoców miękkich.....	10
3.	Warunki dzierżawy.....	10
4.	PROW 2007-2013.....	11
5.	Modernizacja gospodarstw rolnych.....	11
6.	Biopaliwa.....	11
7.	Problemy z wierzbą.....	12
8.	Nasiennictwo w kryzysie.....	12
9.	Rusza program skierowany na przetwórstwo.....	12
10.	Reforma cukru – finał.....	13
11.	Przetwarzanie produktów rolnych.....	13
12.	Zalesianie gruntów rolnych.....	14
13.	SPO ryby.....	14
14.	Płatności cukrowe.....	14
15.	Kredyty preferencyjne dla rolników.....	15
16.	Program różnicowania działalności w kierunku nierolniczej.....	15
17.	Podatek dochodowy.....	16
18.	Agencyjna pomoc gminom.....	16
19.	Zagospodarowanie zabytków.....	16
V.	INFORMACJE Z DEPARTAMENTU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH I ROLNICTWA	
1.	Wyjazd studyjny do Bawarii.....	17
2.	Konferencja pt. „Warzywa ekologiczne szansą dla Warmii i Mazur”.....	18
3.	Seminarium w „Garcarskiej Wiosce”.....	18

I. SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA OBSZARÓW WIEJSKICH

1. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia

Korzystne, trwałe zmiany w poziomie bezrobocia datują się wprawdzie od 2003 roku, natomiast, tak wysokiej dynamiki spadku liczby bezrobotnych jak w ostatnich dwóch latach nie obserwowano od początku funkcjonowania województwa warmińsko-mazurskiego. Na koniec marca 2008 roku liczba bezrobotnych osiągnęła poziom 96 445 osób. Jest to mniej w stosunku do:

- lutego br. o 5 041 osób, tj. o 5,0%,
- końca grudnia 2007 roku o 2 550 osób, tj. o 2,6%
- 1 marca 2007 roku o 25 904 osoby, tj. o 21,2%,

Bezrobocie w województwie warmińsko – mazurskim charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem lokalnym. Zróżnicowanie dotyczy zarówno liczby bezrobotnych, jak i stopy bezrobocia występującej w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego. W regionie są powiaty, które mają stosunkowo mało problemów związanych z rynkiem pracy, ale i takie, gdzie sytuacja na rynku pracy jest trudna.

Biorąc pod uwagę poziom bezrobocia, który opisuje liczbę osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, jest on najniższy w powiatach:

- nidzickim – 2 180 osób;
- gołdapskim – 2 422 osoby;
- węgorzewskim – 2 518 osób,
- nowomiejskim – 2 764 osoby.

Największą liczbą bezrobotnych charakteryzowały się powiaty:

- ostródzki – 7 902 osoby,
- bartoszycki – 6 837 osób,
- olsztyński – 6 515 osób,
- ełcki – 6 716 osób,
- oraz miasto Elbląg – 6 077 osób.

Ważnym elementem analizy liczby bezrobotnych jest badanie jej dynamiki. Spadek liczby bezrobotnych w I kwartale 2008 roku w odniesieniu do I kwartału 2007 roku miał miejsce we wszystkich powiatach województwa. Największy spadek odnotowano w:

- powiecie giżyckim – o 36,7%,
- powiecie iławskim – o 36,0%,
- mieście Olsztynie – o 30,2%,
- powiecie nowomiejskim – o 29,5%,
- powiecie elbląskim – o 23,2%.

Analizując poziom bezrobocia, łatwo zauważyć, że liczba bezrobotnych rośnie wraz z liczbą wszystkich mieszkańców powiatu. Dlatego też opisując sytuację na lokalnych rynkach pracy lepiej jest, zamiast wartościami bezwzględnymi (liczbami) operować wartościami względnymi. Właśnie takim wskaźnikiem jest stopa bezrobocia, która przedstawia stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób aktywnych zawodowo. Innymi słowy, stopa bezrobocia pokazuje, ile osób bezrobotnych przypada na 100 osób, które pracują, bądź mogłyby pracować.

Stopa bezrobocia w końcu marca 2008 roku osiągnęła 18,4%, natomiast w kraju 11,1%. W porównaniu z lutym, wskaźnik stopy bezrobocia w województwie warmińsko – mazurskim spadł o 0,8 pkt proc., w kraju zaś spadek wyniósł 0,4 pkt proc. Roczny (marzec 2007 –

marzec 2008) spadek stopy bezrobocia dla województwa wyniósł 4,4 pkt proc., a dla całego kraju 3,3 pkt proc, co świadczy o szybszym spadku stopy bezrobocia w regionie niż w kraju. Spadek stopy bezrobocia w stosunku rocznym, w granicach od 2,0 do 8,8 pkt proc, miał miejsce we wszystkich powiatach naszego województwa. Najsilniej (powyżej 6,0 punktów procentowych) spadło bezrobocie w powiatach giżyckim, gołdapskim, iławskim, gołdapskim, iławskim i nowomiejskim.

W regionie warmińsko – mazurskim występują powiaty, które charakteryzują się stopą bezrobocia znacznie wyższą niż średnia w województwie, ale występują też powiaty o stosunkowo niskiej wartości wskaźnika bezrobocia.

Najniższą stopą bezrobocia charakteryzowały się:

- . miasto Olsztyn – 4,4%,
- . powiat iławski – 12,9%,
- . miasto Elbląg – 13,3%.

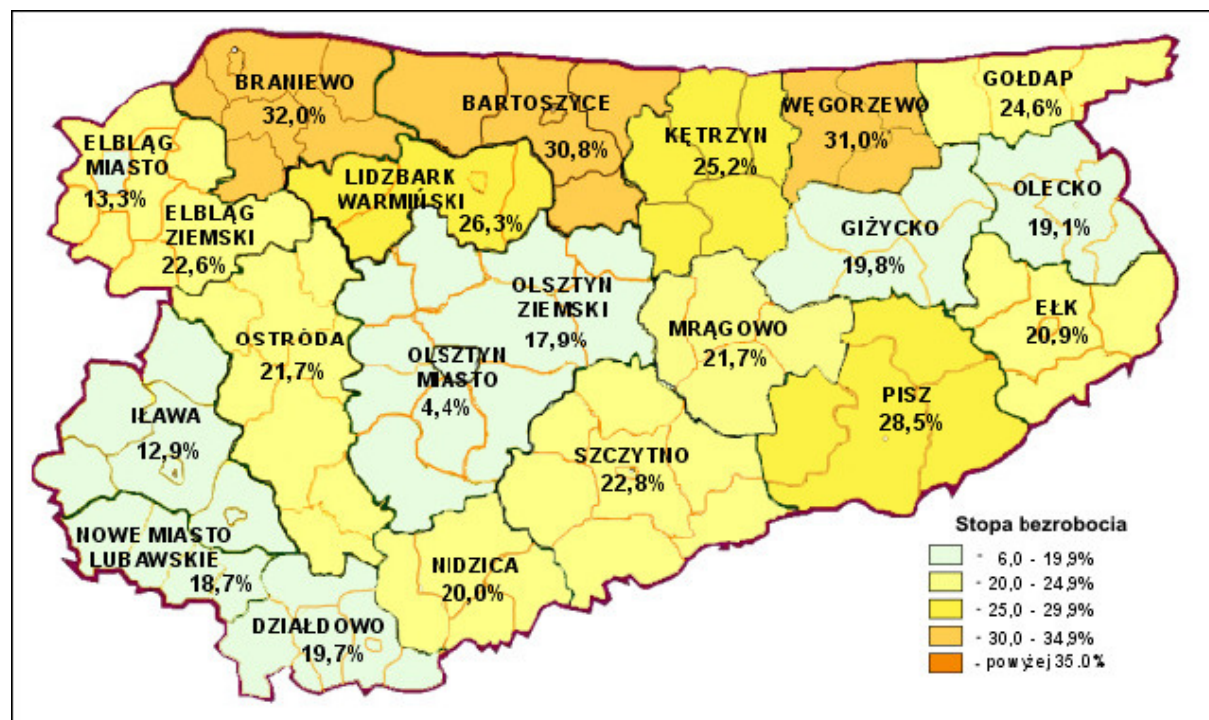
Stopa bezrobocia w mieście Olsztynie, wynosząca 4,4%, mieści się w przedziale 3-5%, czyli można zaliczyć ją do naturalnej stopy bezrobocia, która w gospodarce wolnorynkowej jest zjawiskiem normalnym i nie da się jej uniknąć.

Najwyższa stopa bezrobocia w marcu 2008 roku, występowała w powiatach:

- . braniewskim – 32,0%,
- . węgorzewskim – 31,0%,
- . bartoszyckim – 30,8%,
- . piskim – 28,9%,
- . lidzbarskim – 26,3%.

Biorąc pod uwagę wysokość wskaźnika stopy bezrobocia, najbardziej zagrożone bezrobociem są powiaty położone w północnej części województwa oraz powiat piski.

Mapa 1. Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w marcu 2008 r.

Na uwagę zasługuje fakt, że przed rokiem w województwie warmińsko – mazurskim występowały jedynie dwa obszary – miasto Olsztyn i miasto Elbląg, gdzie stopa bezrobocia w lutym wynosiła mniej niż 20%. W 2008 roku tych powiatów było już pięć: miasto Olsztyn, miasto Elbląg, powiat iławski, olsztyński, oraz nowomiejski.

Również w 2008 roku nie było powiatów, w których stopa bezrobocia byłaby większa niż 35%, natomiast w lutym 2007 roku, wartość tą przekroczyły powiaty braniewski, bartoszycki i węgorzewski. Mimo systematycznego odrabiania dystansu w stosunku do innych regionów kraju, w dalszym ciągu pozostajemy województwem o najwyższej stopie bezrobocia rejestrowanego.

Na podstawie danych bilansujących I kwartał 2008 roku oraz analogicznych danych za I kwartał 2007 roku, można dokonać wstępnej charakterystyki sytuacji na regionalnym rynku pracy, w obszarze segmentu obejmującego bezrobocie.

W stosunku do roku 2007 obserwujemy pozytywną tendencję ożywienia rynku pracy. Powyższą tezę potwierdza analiza poziomu i natężenia bezrobocia:

1. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa warmińsko – mazurskiego w marcu 2008 roku wyniosła 96 445 osób i była najniższa od 1999 roku, tj. od momentu powstania województwa warmińsko – mazurskiego. W odniesieniu do marca ubiegłego roku odnotowano spadek poziomu bezrobocia o 25 904 osoby, tj. 21,2%.
2. Stopa bezrobocia w lutym 2008 roku kształtowała się na poziomie 19,2%. W porównaniu do lutego 2007 roku stopa bezrobocia spadła o 4,6 pkt proc. (w kraju o 3,4 pkt proc).
3. Zmniejsza się dystans między natężeniem bezrobocia w regionie w stosunku do kraju. W roku 2007 wskaźnik stopy bezrobocia w regionie był wyższy od krajowego o 8,9 pkt proc., obecnie różnica wynosi 7,7 pkt proc. Mimo korzystnych tendencji spadkowych, wskaźnik stopy bezrobocia w województwie warmińsko – mazurskim jest nadal najwyższy w kraju.
4. W stosunku do 2007 roku odnotowano o 4,5% niższy napływ do bezrobocia,
5. Za okres I kwartału 2008 roku, wskaźnik płynności rynku pracy wyniósł 45,4%,
6. Korzystniej niż w I kwartale ubiegłego roku, przedstawia się struktura niektórych kategorii bezrobotnych. W roku 2008, zmniejszył się – w ogólnej liczbie bezrobotnych – udział bezrobotnych do 25 roku życia (o 1 pkt proc.), długotrwale bezrobotnych (o 5,6 pkt proc.). Skróceniu uległ czas pozostawania bez zatrudnienia – o 4,5 pkt proc. spadł udział poszukujących pracy od 12 do 24 miesięcy, a także o 1,6 pkt proc. pozostających bez pracy ponad 24 miesiące,
7. Na finansowanie programów w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej w roku 2007, województwo warmińsko – mazurskie otrzymało z Funduszu Pracy kwotę **159 926,9 tys. zł.**, o 15,9% wyższą niż w roku 2007.
8. W warunkach zwiększonego dopływu środków Funduszu Pracy, wzrósł udział ofert pracy subsydiowanej w ogólnej liczbie pozyskanych ofert pracy.

2. Bezrobotni mieszkańcy wsi

Ponad połowa bezrobotnych (49 290 osób, tj. 51,1%) **zamieszkuje na wsi**. Przed rokiem, bezrobotni mieszkańcy wsi w liczbie 62 114 osób, stanowili 50,8% ogólnej liczby pozostających bez pracy. Obserwujemy, zatem w porównaniu z końcem I kwartału 2007 roku, niewielki wzrost udziału tej kategorii bezrobotnych – o 0,3 pkt proc.

II. FUNDUSZE STRUKTURALNE 2004-2006

1. SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006”.

a. wdrażanie funduszy strukturalnych w ramach SPO na terenie województwa warmińsko-mazurskiego – stan na 30.04.2008 rok - ARiMR

Działanie	Liczba złożonych wniosków	Kwota wnioskowanej pomocy	Liczba podpisanych umów	Kwota podpisanych umów	Liczba wystawionych zleceń płatności (liczba rozliczonych projektów)	Kwota wystawionych
1.1 Inwestycje w gospodarstwach rolnych	1 755	256 361 220,16	833	130 028 176,41	950 (801)	120 096 766,61
1.2 Ułatwianie startu młodym rolnikom	962	48 100 000,00	700	35 000 000,00	700	35 000 000,00
1.5 Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych	100	198 333 381,75	73	165 141 570,89	64 (59)	98 259 636,05
2.1 Przywracanie potencjału produkcji leśnej	53	74 710 845,00	39	52 133 815,00	41 (39)	51 598 404,00
2.4 Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa	225	17 831 123,72	131	10 171 255,00	116 (100)	6 922 188,43
2.6 Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem	114	13 043 521,43	67	5 875 121,00	60 (57)	3 797 086,50
Razem	3 209	608 380 092,06	1 843	398 349 938,30	1 925 (1 751)	315 674 081,59

b. wdrażanie funduszy strukturalnych w ramach SPO na terenie województwa warmińsko-mazurskiego – stan na 30.04.2008r. - Urząd Marszałkowski

Działanie	Liczba złożonych wniosków	Kwota wnioskowanej pomocy	Liczba podpisanych umów (wydanych decyzji)	Kwota podpisanych umów (decyzji)
2.2 Scalanie gruntów	0	0	0	0
2.3 Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego	268	39 096 250,31	139	20 867 779
2.5 Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi	35	40 559 177,00 (wkład Unii)	32	30 549 819 (wkład Unii)
Razem	303	79 655 427,31	171	51 417 598

2. SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb”

a. wdrażanie funduszy strukturalnych w ramach SPO na terenie województwa warmińsko-mazurskiego – stan na 30.04.2008r.

Działanie	Liczba złożonych wniosków	Liczba podpisanych umów	Kwota podpisanych umów	Liczba zautoryzowanych płatności	Kwota zautoryzowanych płatności
1.1 Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów – Złomowanie statków	33	33	6 645 017,84	33	6 645 017,84
1.2 Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów- Przeniesienie statków do krajów trzecich lub zmiana ich przeznaczenia	9	8	1 564 973,00	6	1 206 993,00
2.2 Odbudowa i modernizacja floty rybackiej	15	4	525 472,00		
3.2 Chów i hodowla ryb	43	16	1 480 457,80	11	654 782,00
3.3 Rybacka infrastruktura portowa	2	2	5 884 565,00		
3.4 Przetwórstwo i rynek rybny	25	12	1 456 667,20	9	1 117 890,40
3.5 Rybołówstwo śródlądowe	12	11	321 635,00	11	318 364,00

4.1 Rybołówstwo przybrzeżne	22	7	1 563 940,80		
4.2 Działania społeczno-ekonomiczne	64	64	2 789 621,65	64	2 460 075,46
4.3 Znajdowanie oraz promowanie nowych rynków zbytu na produkty rybne	13	4	3 467 570,00	4	3 416 446,00
4.4 Działania organizacji obrotu rynkowego	5	1	199 476,00		
4.6 Działania innowacyjne	10	7	12 285 226,00	5	1 599 472,00
Razem	253	169	38 184 622,29	143	17 419 041,10

III. PLAN ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

1. Wykaz działań w ramach PROW za rok 2005/2006 – wg danych Oddziału Regionalnego ARiMR – stan na dzień 30.04.2008r.

Lp.	Nazwa działania	Ilość wniosków	Ilość wydanych decyzji (pozytywnych i odmownych)	Zrealizowane płatności (mln zł)*
1	Renty strukturalne	1 966	1 876	76,82***
2	Wspieranie gospodarstw niskotowarowych	2 829	2 701	20,62***
3a	Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)- kampania 2004	26 932	26 923	86,36
3b	Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)- kampania 2005	30 429	30 410	92,78
3c	Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)- kampania 2006	31 104	31 077	94,76
4	Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt-wnioski złożone po raz pierwszy	2 701	2 545	53,87***
5a	Zalesianie gruntów rolnych – kampania 2004	249	207	70,35***
5b	Zalesianie gruntów rolnych – kampania 2005	438	388	
5c	Zalesianie gruntów rolnych – kampania 2006	530	492	
6	Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej	4 417	4 361	169,16
7	Wspieranie grup producentów rolnych	3	3	0,86

***- płatności zrealizowane dla wniosków złożonych po raz pierwszy oraz wniosków kontynuacyjnych

2. Wykaz działań w ramach PROW na lata 2007-2013 –wg danych Oddziału Regionalnego ARiMR – stan na dzień 02.05.2008r.

PROW 2007-2013	Ilość złożonych wniosków	Wnioskowana kwota
Działanie: Pomoc finansowa z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)	31 616 ^{**}	89 117 203,66 [*]
Działanie: Renty Strukturalne	388 ^{**}	366 274,11
Działanie: Zalesianie gruntów rolnych i innych niż rolne – schemat I	203 ^{**}	9 761 493,40
Działanie: Grupy producentów rolnych	8	***

* kwota naliczonych płatności pomocy finansowej z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania;

**liczba wszystkich złożonych wniosków aktualnie rozpatrywanych w biurach powiatowych (bez wycofanych, anulowanych itp.)

*** grupy złożyły wniosek o przyznanie pomocy

3. Realizacja płatności bezpośrednich do gruntów rolnych na dzień 06.05.2008r.

	Płatności bezpośrednie do gruntów rolnych
Liczba rolników ubiegających się o płatności w kampanii 2007	43 824
Ilość decyzji o przyznaniu płatności lub o odmowie przyznania płatności , które zostały wysłane do beneficjentów w kampanii 2007	42 994
Liczba złożonych wniosków w kampanii 2008	18 075

V. AKTUALNOŚCI

1. Renty strukturalne

To jeden z nielicznych programów, gdzie termin naboru wniosków jest znany dużo wcześniej. Za trzy miesiące do powiatowych biur Agencji Restrukturyzacji będą mogli zgłaszać się rolnicy, którzy chcą przekazać ziemię w zamian za renty strukturalne.

Aby ubiegać się o świadczenia trzeba najpierw spełnić odpowiednie warunki. A podstawowe to: ukończone 55 lat, co najmniej dziesięcioletni staż pracy we własnym gospodarstwie oraz pięcioletni okres ubezpieczenia w KRUSIE. Trzeba być także wpisanym do ewidencji producentów rolnych nie można za to mieć ustalonego prawa do renty lub emerytury. Liczy się także wielkość przekazywanego gospodarstwa. W województwach podkarpackim, małopolskim, świętokrzyskim i śląskim wystarczy mieć 1 hektar ziemi. W pozostałych już, co najmniej trzy.

Poza tym rolnik może przekazać gospodarstwo, w zamian za rentę strukturalną, na następcę lub na powiększenie innego gospodarstwa rolnego. I tu zazwyczaj pojawia się problem, bo następca musi mieć wykształcenie rolnicze albo udokumentowany staż pracy w gospodarstwie.

Do tej pory z programu rent strukturalnych na lata 2007 - 13 skorzystało prawie 9 tysięcy rolników. Fundusze są tak podzielone, że co roku kilka tysięcy rolników będzie mogło skorzystać z programu. Do końca 2013 roku renty powinno pobierać ponad 50 tysięcy rolników. Trzeba jednak pamiętać o tym, że będą one wypłacane tylko do 65 urodzin.

2. Przetwarzanie owoców miękkich

Od tego roku producenci truskawek i malin mogą ubiegać się o dodatkowe płatności do upraw owoców miękkich. Warunek jest tylko jeden trzeba udowodnić, że są one sprzedawane do przetwórstwa. Umowę można jednak zawrzeć tylko z tym podmiotem, który znajdzie się na liście Agencji Restrukturyzacji. Skupujący owoce miękkie oraz przetwórcy owoców miękkich powinni złożyć wniosek o zatwierdzenie do dyrektora oddziału regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa właściwego ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania. Wnioski można składać do 1 kwietnia. W przyszłym roku te wnioski będzie można składać przez cały rok. Agencja Restrukturyzacji będzie miała prawie dwa miesiące na sprawdzenie podmiotów i oficjalne ogłoszenie ich listy. Problem w tym, że do połowy maja, a więc wcześniej rolnicy muszą złożyć wnioski o przyznanie płatności. Umowa o przetwórstwo owoców miękkich będzie mogła być przedłożona przez rolnika do 31 lipca bieżącego roku. A więc w terminie późniejszym aniżeli termin składania wniosków o przyznanie płatności do gruntów rolnych. Do tej pory do Agencji Restrukturyzacji zgłosiło się ponad 300 podmiotów skupujących i przetwarzających owoce miękkie.

3. Warunki dzierżawy

Uchwalenie ustawy o dzierżawie oraz wydłużenie czasu na jaki Agencja Nieruchomości Rolnych wydzierżawia ziemię – to główne postulaty właścicieli największych gospodarstw rolnych w kraju.

W Polsce 600 największych gospodarstw dostarcza około 60% płodów rolnych. To najlepiej oddaje rolę i znaczenie wielkotowarowych rolników. Dzięki skali wytwarzania, mają niższe koszty wytwarzania, a dzięki temu żywność jest tańsza. Właściciele największych w kraju gospodarstw krytykują Agencję Nieruchomości Rolnych za błędną politykę dotyczącą dzierżawy gruntów. Ich zdaniem jej minimalny okres powinien wynosić 15 lat, a przy produkcji zwierzęcej nawet 30. Praktyka zawierania umów na krótsze okresy z zapisem o możliwości jej przedłużenia dzierżawców nie zadowala. Prezes Agencji Nieruchomości Rolnych broni się, że nie ma innego wyjścia. Czynsz dzierżawny można podwyższyć dopiero po 10 latach od momentu podpisania umowy lub po jej zakończeniu. Tymczasem ostatnio czynsze bardzo szybko rosły. Ale nie dla tych, którzy mają wieloletnie umowy.

4. PROW 2007-2013

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich ma lata 2007 - 2013 wciąż czeka na pełne uruchomienie. Pytanie jak długo?

Teoretycznie nie ma się czego obawiać. Wprowadzie PROW to fundusze, które należą się rolnikom od 2007 roku, ale obowiązuje tu zasada N+2, czyli pieniądze przepadają dopiero 2 lata po niewykorzystaniu. Problem w tym, że procedury ich uruchamiania opóźniają się. Wnioski nie mogą być sprawdzane, umowy nie mogą być zawierane, a pieniądze nie mogą być wypłacane z powodu braku akredytacji. Ta jest tylko na działanie „Młody Rolnik”. Akredytacja na całą obsługę inwestycji będzie pod koniec kwietnia. Do trwającego obecnie zbierania wniosków na pomoc dla młodych rolników w kwietniu dołączą kolejne dwa programy: pomoc dla przetwórstwa rolno-spożywczego oraz tworzenie pozarolniczych miejsc pracy. W maju uruchomiona zostanie pomoc dla samorządów, czyli program odnowy wsi, a czerwcu – renty strukturalne.

5. Modernizacja gospodarstw rolnych

Nie ma jeszcze wydanych decyzji ale inwestycje można już rozpoczynać. Zgodnie z nowymi przepisami rolnicy, którzy ubiegają się o dotacje na modernizację gospodarstw rolnych nie muszą już czekać na zgodę Agencji Restrukturyzacji. Tym bardziej że trudno się na nią doczekać...

Wnioski rolników leżą w Agencji Restrukturyzacji już ponad 4 miesiące. Do tej pory nikt nie dostał decyzji przyznającej środki. Powód? Agencja Restrukturyzacji czeka na pozwolenie Ministerstwa Finansów, czyli tak zwaną akredytację płatniczą. Ma ją dostać pod koniec miesiąca. Agencja ma na rozpatrzenie wniosków złożonych przez rolników 12 miesięcy od czasu ich złożenia. Zanim jednak to nastąpi minie jeszcze trochę czasu. Dlatego resort rolnictwa postanowił umożliwić rolnikom rozpoczęcie inwestycji zanim dostaną na to decyzję. Mogą rolnicy od 24 marca dokonywać zakupów, dokonywać inwestycji i wszystkie te zakupy będą uznane jako koszt kwalifikowany. Trzeba pamiętać jednak o tym, że wcześniejsze wykonanie inwestycji to spore ryzyko. Agencja może nie podpisać umowy z rolnikiem i wtedy o zwrocie połowy poniesionych kosztów nie ma mowy. Każdy musi podjąć ryzyko na własnych rachunek, natomiast jeśli wniosek zostanie zaakceptowany, to będzie zwrot poniesionych nakładów. Natomiast jeśli wniosek nie zostanie zaakceptowany, to jest ryzyko każdego rolnika. O dotacje na modernizację gospodarstw rolnych ubiega się ponad 18 tysięcy rolników. Najwięcej wniosków złożono w województwach mazowieckim i wielkopolskim najmniej zaś na Śląsku.

6. Biopaliwa

Kolejne rodzaje biopaliw pojawiają się na rynku. Zdaniem przedsiębiorców narzucony nam przez Unię Europejską obowiązkowy poziom roślinnych dodatkowych do paliw zostanie w tym roku wykonany.

Na stacjach benzynowych coraz częściej można spotkać dystrybutory takie jak ten. Krajowej Izbie Biopaliw najbardziej zależy na szerokim dostępie na stacjach paliwa B-100, czyli czystego estru metylowego otrzymywanego w procesie przetwarzania rzepaku. Rząd zamierza w najbliższym czasie dopuścić do obrotu kolejne rodzaj biopaliw. Ministerstwo Gospodarki przygotowało już projekt

rozporządzenia określający wymagania jakościowe dla bardzo popularnego na zachodzie Europy paliwa E-85. To benzyna z maksymalnie 85% zawartością bioetanolu. Takie paliwo ma być tańsze od standardowej benzyny nawet o 30%. Jest jednak jeden duży problem. Większość silników aut sprzedawanych w Polsce nie jest bowiem przystosowana do takiego rodzaju paliwa.

7. Problemy z wierzba

Coraz większa liczba rolników uprawiająca rośliny energetyczne jest zniechęcona tą działalnością. Przede wszystkim dlatego, że nie widać spodziewanych zysków.

Prócz kiepskich perspektyw finansowych, rolników zniechęcają też niskie według nich unijne dopłaty oraz coraz dziwniejsze wymogi jakie trzeba spełnić aby pieniądze otrzymać. Dlatego ci nieliczni rolnicy, którzy uprawiają rośliny energetyczne coraz częściej myślą o rezygnacji z upraw. Niedobrze to wróży naszym zobowiązaniom wobec Unii Europejskiej. Do 2010 roku 7,5 % energii w naszym kraju powinna pochodzić ze źródeł odnawialnych. Według najbardziej optymistycznych szacunków w tej chwili osiągamy najwyżej 4,5 %.

8. Nasiennictwo w kryzysie

Prywatyzacja oraz urynkwowanie to zdaniem ekspertów najlepszy program pomocy dla przeżywającej kryzys branży hodowli roślin oraz nasiennictwa. Rząd ma plan wyjścia z kryzysu, ale nie wiadomo jaki, bo decyzje jeszcze nie zapadły.

Niższe oraz gorszej jakości plony – to efekt nie stosowania przez rolników kwalifikowanego materiału siewnego. Niestety w ostatnich latach w Polsce ich produkcja i sprzedaż spadła z 400 do 80 tysięcy ton. Co jest tego przyczyną? Najprawdopodobniej przyczyna tkwi w źle zarządzanym sektorze. Państwowe instytuty badawcze tworzą nowe odmiany, a potem zajmują się ich sprzedażą. Z taką konkurencją prywatnym firmom trudno wygrać. W Polsce na rynku spotykają się nasiona wyhodowane z uzyskaniem dotacji państwowych i nasiona firm prywatnych bez dotacji. Wiadomo, że dla firm prywatnych jedyną szansą na rozwiązanie jest ucieczka w szarą strefę. Inny problem to państwowe spółki hodowlane znajdujące się w gestii Agencji Nieruchomości Rolnych. Od nowego roku zostały one pozbawione dotacji z Funduszu Postępu Biologicznego. Teraz grozi im znaczne ograniczenie działalności lub nawet bankructwo. Postulaty prywatyzacji padają od dawna. Plan działań rządu w tym zakresie jest gotowy, ale nie ma jeszcze aprobaty politycznej. Jedyne czym rząd może się pochwalić, to pomoc finansowa dla rolników, którzy kupują kwalifikowany materiał siewny. Każdy rolnik w ramach pomocy de minimis może uzyskać dopłatę do materiału siewnego roślin zbożowych i strączkowych. W zeszłym roku rolnicy otrzymali z tego tytułu 10 milionów złotych. W tym roku po dopłaty już zgłosiło się ponad 15 tysięcy rolników.

9. Rusza program skierowany na przetwórstwo

Zwiększenie wartości dodanej dla podstawowej produkcji rolnej i leśnej to nowa nazwa programu, który ma pomóc firmom, które zajmują się skupem, czy przetwarzaniem artykułów rolnych. Maksymalna wysokość pomocy dla jednego przedsiębiorstwa to 20 milionów złotych. Nie może być ona jednak mniejsza niż 100 tysięcy. W ramach tego działania potencjalni beneficjenci będą mogli otrzymać

dofinansowanie do projektów między 25 a 50%. Najwyższy zwrot przysługuje tym firmom, które mają podpisane umowy długoterminowe z grupami producenckimi albo same działają w formie takiej grupy. Najniższy zaś dużym zakładom, które zatrudniają do 750 osób lub mają obrót do 200 milionów euro. Wnioski przetwórcy będą mogli składać prawdopodobnie pod koniec kwietnia.

10. Reforma cukru - finał

Szykują się kolejne kłopoty dla spółek cukrowych. Plantatorzy są coraz mniej chętni do kontynuowania uprawy buraków. Grożą, że jeżeli ceny skupu nie pójdą w górę to zamiast buraków zasieją pszenice lub rzepak.

To będzie bardzo nietypowy sezon w branży cukrowniczej. Właśnie zakończyła się wymuszona przez Brukselę reforma tego rynku. W jej efekcie polski limit produkcji spadł o prawie 370 tysięcy ton. To wiązało się z zamykaniem cukrowni oraz ograniczaniem uprawy. Ale to nie koniec konsekwencji reformy. Plantatorzy buraków są coraz mniej zadowoleni z opłacalności upraw. Gwarantowane ceny skupu z roku na rok są coraz mniejsze. W tym sezonie to niecałe 28 euro za tonę. Problemem jest także spadający kurs euro. Stąd postulat, aby koncerny cukrowe dobrowolnie podniosły cenę. Tak jest w wielu krajach starej Unii Europejskiej. Jak na razie tylko Krajowa Spółka Cukrowa zaoferowała niewielki wzrost cen o 17 euro-centów za tonę. Ale rolników to nie zadowala. Grożą, że sprzedadzą buraki za granicę. Nieoficjalnie wiadomo, że kupnem polskiego surowca byłby zainteresowany działający na Litwie koncern Danisco.

11. Przetwarzanie produktów rolnych

Rusza kolejne działanie: zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej. Nabór wniosków rusza 23 kwietnia. Wysokość pomocy może sięgać od 100 tysięcy do 20 milionów złotych. Pomocą objęte są częściowe koszty na modernizację zakładów przetwórczych, a głównie:

- budowa pomieszczeń produkcyjnych, higieniczno-sanitarnych, administracyjnych
- zakup urządzeń, środków transportu
- wdrażanie systemów zarządzania jakością
- przygotowanie dokumentacji technicznej

Zalicza się do nich między innymi budowę pomieszczeń produkcyjnych, higieniczno-sanitarnych czy administracyjnych, zakup urządzeń do magazynowania i przygotowania produktów rolnych do sprzedaży, środków transportu, a także wdrażania systemów zarządzania jakością. Do kosztów można też zaliczyć przygotowanie dokumentacji technicznej. O pomoc mogą ubiegać się między innymi mleczarnie, zakłady mięsne, przetwórstwa owoców i warzyw, a także roślin na cele energetyczne. Zwrot poniesionych nakładów może wynieść od ¼ do połowy poniesionych kosztów produkcji. Najniższa pomoc przysługuje firmom, które zatrudniają do 750 osób lub ich obrót nie przekroczył 200 milionów euro. Są też zakłady, które są uprawnione do nieco wyższego poziomu wsparcia, bo aż 50% i są to te zakłady, które albo współpracują w formie podpisania umów długotrwałych z grupami producenckimi albo same działają w formie takiej grupy. Na rozpatrzenie

dokumentów Agencja restrukturyzacji ma czas do końca tego roku. Zakłady mogą jednak rozpocząć realizację inwestycji na własne ryzyko wcześniej, czyli tuż po złożeniu wniosków.

12. Zalesianie gruntów rolnych

Ponad 6 tysięcy hektarów nowych lasów przybędzie jeszcze tej wiosny z programu zalesiania gruntów rolnych. Na wykonanie nasadzeń i zgłoszenie tego do Agencji Restrukturyzacji rolnicy mają czas do 20 czerwca.

Zalesić można tylko te grunty, które są do tego przeznaczone w planie lub studium zagospodarowania przestrzennego gminy. Za rezygnację z dochodów z produkcji rolniczej przysługują trzy rodzaje płatności. Pierwsza to tak zwane wsparcie na zalesianie, czyli zwrot poniesionych kosztów na zalesianie. Jest to od przeszło 4 i pół do ponad 6 tysięcy złotych na hektar. Drugi rodzaj płatności to premia pielęgnacyjna wypłacana przez pięć lat. Wynosi ona od prawie tysiąca do ponad 1300 złotych na hektar rocznie. Przez piętnaście lat wypłacana jest premia zalesieniowa, czyli ponad 1500 złotych na hektar rocznie. Rolnicy, którzy obsadzili sadzonkami pola w poprzedniej edycji programu uskarżają się tylko na to, że na wypłatę należnych środków trzeba długo czekać.

ZALESIANIE GRUNTÓW ROLNYCH 2007-13

stawki dopłat	zł/ha rocznie
wsparcie na zalesianie	4620-6260
premia pielęgnacyjna	970-1360
premia zalesieniowa	1580

Kolejna edycja programu ruszy za dwa miesiące. Nabór wniosków na zalesianie gruntów rolnych oraz innych niż rolne będzie trwał od 1 czerwca do końca lipca.

13. SPO ryby

Sektorowy Program Operacyjny „Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb” to w latach 2007-2013 możliwość pozyskania z unijnego budżetu 650 milionów euro. Niestety Polska nie jest przygotowana do wydawania tych pieniędzy. Po pierwsze dlatego, że program nie został jeszcze przez Komisję Europejską zaakceptowany. Bruksela zwróciła bowiem dokument do Warszawy uznając, że jest niekompletny. Nowy rząd, Program Operacyjny ciągle poprawia i niedługo chce go ponownie wysłać do zatwierdzenia.

14. Płatności cukrowe

Tak zwane płatności cukrowe przysługują rolnikom, którzy mają zawarte umowy z cukrowniami na dostawy buraków w ramach przyznanym im kwot produkcyjnych. Mają one zrekompensować spadek cen skupu tego surowca w wyniku unijnej reformy rynku cukru. Do każdej sprzedanej tony buraków przysługuje dotacja w wysokości około 37 złotych. Do tej pory pieniądze nie trafiły do żadnego z producentów. Wszystko przez to, że trzeba było zmienić przepisy dotyczące naliczania płatności. 61,5 tysiąca rolników, którzy oczekują na realizację płatności cukrowej będzie już od końca kwietnia mogła już otrzymać pieniądze na swoje

rachunki bankowe. Oznacza to, że rolnicy dostaną także płatności obszarowe, których Agencja Restrukturyzacji nie mogła wypłacić bez naliczenia dotacji cukrowych. Do tej pory dopłaty do gruntów rolnych otrzymało ponad milion dwieście tysięcy rolników. W sumie trafiło do nich ponad 5 i pół miliarda złotych. Najdłużej na wypłatę pieniędzy będą musieli czekać ci rolnicy, których sprawy wymagają wyjaśnienia. Zgodnie z prawem na wypłatę dopłat bezpośrednich Agencja Restrukturyzacji ma czas do końca czerwca.

15. Kredyty preferencyjne dla rolników

Do banków trafiło ponad miliard złotych na kredyty preferencyjne dla rolników.

O środki mogą ubiegać się osoby, które chcą zrealizować inwestycje w gospodarstwach, w działach specjalnych produkcji rolnej, a także w zakładach przetwórczych. Do wyboru jest kilka linii kredytowych. Najpopularniejsze są pożyczki dla młodych rolników, na zakup ziemi oraz inwestycje z wykorzystaniem nowych technologii.

KREDYTY PREFERENCYJNE

przysługujące kwoty   mln zł

gospodarstwa rodzinne   4

działy specjalne   8

przetwórstwo   16

Maksymalna kwota kredytu dla gospodarstw rodzinnych nie może przekroczyć 4 milionów złotych. Dwa razy wyższą pożyczkę można zaciągnąć na dział specjalny produkcji rolnej. Przetwórcy zaś mogą ubiegać się aż o 16 milionów złotych kredytu. Przy inwestycjach podstawowych kredytobiorca płaci 4,5% a przy pozostałych liniach kredytowych 2,25%. Pozostałą część tych odsetek bankowych spłaca ARiMR. Oprocentowanie jest zmienne, a okres spłacania kredytu, w zależności od linii wynosi od 4 do 20 lat.

16. Program różnicowania działalności w kierunku nierolniczej

Działanie ma jeden podstawowy cel: pomóc mieszkańcom wsi i małych miasteczek w znalezieniu lub utrzymaniu dodatkowych źródeł dochodów.

Działanie skierowane jest do rolników, którzy na co dzień prowadzą działalność rolniczą i mogą prowadzić usługi począwszy od turystycznych, drobne przetwórstwo, drobne usługi transportowe, usługi związane z budownictwem. Aby ubiegać się o pomoc trzeba spełnić kilka warunków. Osoba ubiegająca się o pomoc w ramach tego działania musi mieć miejsce zamieszkania w miejscowości do 5 tysięcy mieszkańców. Trzeba też mieć gospodarstwo rolne i otrzymywać do niego dopłaty bezpośrednie. Równie ważny warunek, jaki należy spełnić to ubezpieczenie w pełnym zakresie w KRUSIE przez ostatnie 12 miesięcy. Nie ma za to właściwie żadnych

ograniczeń, co do rodzaju działalności, którą rolnik zamierza prowadzić. W porównaniu z poprzednim programem lista została rozszerzona i zawiera blisko 100 możliwości.

Maksymalna wysokość pomocy to 100 tysięcy złotych na cały okres programowania, czyli do 2013 roku. Jest to zwrot połowy tak zwanych kosztów kwalifikowanych. Może to być budowa czy modernizacja budynków gospodarczych, mieszkalnych, zakup sprzętu komputerowego, czy środków transportu a także wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy. Ważne jest tylko, aby inwestycja była związana z podjęciem działalności nierolniczej oraz uzasadniona ekonomicznie.

17. Podatek dochodowy

W Polsce, rolnicy – jako jedyna grupa zawodowa – nie płacą podatku dochodowego od osób fizycznych. Utrzymanie tego stanu opóźnia, bądź wręcz uniemożliwia wprowadzenie szeregu niezbędnych dla wsi reform, np. zróżnicowania wysokości składki na KRUS.

Zmiany zachodzące w gospodarstwach wiejskich, szczególnie po akcesji do UE, w sposób bezwzględny wymuszają wyliczanie realnych dochodów lub strat w gospodarstwach rolnych. Bez tej wiedzy nie da się przecież przeprowadzić zmian w obecnym systemie KRUS-u, które praktycznie są już przesądzone. Bo jak liczyć składkę nie znając realnej sytuacji finansowej właścicieli gospodarstwa czy osób w nich zatrudnianych. Kolejny problem to choćby system ulg podatkowych na dzieci, z których nie mogą korzystać właściciele gospodarstw. Poza tym wielu rolników nie prowadzi rachunkowości rolnej, dlatego trudno im będzie wyliczyć przychód, koszty i dochód gospodarstwa. We wszystkich państwach tzw. starej Unii Europejskiej, rolnicze dochody podlegają opodatkowaniu podatkiem od dochodów osobistych, ale jednolitego systemu nie ma.

18. Agencyjna pomoc gminom

Od początku swojej działalności Agencja Nieruchomości Rolnej wspiera samorządy poprzez nieodpłatne przekazywanie gruntów na cele służące społecznościom lokalnym, a także środków finansowych w formie bezzwrotnej pomocy.

Dzięki temu w całym kraju powstają kilometry nowych wodociągów, dziesiątki oczyszczalni ścieków, stacje uzdatniania wody, studnie głębinowe, hydrofornie, kotłownie osiedlowe, boiska, drogi w popegeerowskich osiedlach itp.

W ciągu 16 lat ANR przekazała samorządom nieodpłatnie ok. 46 tysięcy hektarów gruntów. Dodatkowo w latach 1999–2007 Agencja wsparła gminy i spółdzielnie mieszkaniowe kwotą 842 mln zł. Beneficjentami pomocy finansowej były najczęściej gminy położone na obszarach popegeerowskich. W samym 2007 r. oddziały terenowe Agencji Nieruchomości Rolnych zawarły z gminami i spółdzielniami mieszkaniowymi 185 umów o udzieleniu pomocy finansowej na łączną kwotę 37 mln zł. Ponad 40 % tej kwoty dotyczyło kosztów budowy i modernizacji kanalizacji, oczyszczalni ścieków, sieci wodociągowej.

19. Zagospodarowanie zabytków

Według danych Agencji, na koniec czerwca 2007 r. do Zasobu ogółem przejęto 2314 zespołów dworskich i pałacowo-parkowych, wpisanych do rejestru zabytków, z tego trwale rozdysponowano 1437 zespołów, w tym poprzez sprzedaż 1068, wniesienie do jednoosobowych spółek 148. Nadal w Zasobie jest 877 zespołów, z tego w dzierżawie

pozostaje 654, w administrowaniu 128, w zarządzie i wieczystym użytkowaniu 5. Na rozdysponowanie czeka 90 zespołów.

Działania Agencji w odniesieniu do obiektów wpisanych do Rejestru Zabytków ukierunkowane są na ich zabezpieczenie przed uszkodzeniem, zniszczeniem, dewastacją do czasu ich trwałego rozdysponowania oraz przygotowanie obiektów do sprzedaży, o ile to możliwe, wraz z gospodarstwem rolnym, historycznie związanym z zabytkiem.

Obiekty zabytkowe poza swą bezsporną wartością historyczną i kulturową mają także wymierną wartość gospodarczą. Niemal na całym świecie stare budowle stanowią dobrą lokatę kapitału. Przekształcenia strukturalne i własnościowe zmierzają w takim kierunku, aby przyszły właściciel wziął na siebie ciężar wykonania niezbędnych prac remontowych i zabezpieczających, realizując je w zgodzie ze wszelkimi wymogami formalnymi wynikającymi z charakteru tych obiektów oraz zaleceń konserwatorskich. Sprzedaż nieruchomości wpisanych do Rejestru Zabytków prowadzona jest w większości wypadków w ramach pierwszeństwa nabycia przysługującego dzierżawcy na podstawie art. 29, ust. 1, pkt 3 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa. Jeżeli nie ma zastosowania prawo pierwszeństwa, sprzedaż nieruchomości odbywa się w drodze przetargu. W przypadku nie rozstrzygnięcia przetargu, korzystając z ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, Agencja ogłasza kolejne przetargi i może ustalić cenę wywoławczą, nie niższą jednak niż 50% ceny wywoławczej pierwszego przetargu, aż do skorzystania z możliwości sprzedaży nieruchomości bez przetargu. W tym przypadku ustalona cena sprzedaży nie może być jednak niższa od ceny wywoławczej ostatniego przetargu. Agencja może także w drodze umowy nieodpłatnie przekazać nieruchomość np. gminie na cele związane z wykonywaniem zadań własnych. Jednak gminy nie przejawiają dużego zainteresowania przejmowaniem nieruchomości wpisanych do Rejestru Zabytków.

Aktualnie najpowszechniejszą formą zagospodarowania obiektów zabytkowych jest dzierżawa (wynika to z wielu uwarunkowań, które w znaczący sposób utrudniają trwałe rozdysponowanie). Kondycja zabytków pozostających u dzierżawców jest, w dużej mierze, pochodną ich sytuacji ekonomicznej.

V. INFORMACJE Z DEPARTAMENTU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH I ROLNICTWA

1. Wyjazd studyjny do Bawarii

W połowie kwietnia grupa przedstawicieli województwa warmińsko-mazurskiego wzięła udział w wyjeździe studyjnym do Bawarii.

W wyjeździe uczestniczyli radni Sejmiku i członkowie Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Konwentu Starostów, jednostek samorządu terytorialnego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Stowarzyszenia Agroturystycznego oraz przedstawiciele firmy PGK System Sp.z o.o. Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa reprezentował Pan Dyrektor – Jarosław Sarnowski.

Celem wyjazdu było zapoznanie się z najlepszymi dostępnymi praktykami związanymi z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. Uczestnicy wyjazdu odwiedzili firmę HDG Bawaria GmbH Heizsysteme fur Holz w Massing, która prawie od 30 lat specjalizuje się w produkcji kotłów na zrębki biomase i drewno, zarówno dla indywidualnych gospodarstw rolnych, jak i dla dużych instalacji. Dodatkowo uczestnicy odwiedzili gospodarstwo

„LoryHof” w Austrii. Jest to gospodarstwo agroturystyczne i agroenergetyczne z wykorzystaniem własnych plantacji roślin szybko rosnących.

Ostatnim miejscem podróży po Bawarii była wizyta Radnych Sejmiku i Członków Zarządu oraz pracowników Urzędu Marszałkowskiego w Ministerstwie Środowiska, Zdrowia i Ochrony Konsumenta. W trakcie spotkania z Sekretarzem Stanu w Bawarskim Ministerstwie, omawiano zasady współpracy pomiędzy województwem warmińsko-mazurskim a Wolnym Państwem Bawarii w zakresie ochrony środowiska. Głównym tematem rozmów były kwestie związane z efektywnym wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii w obu regionach, a także przystąpienie naszego województwa do międzynarodowej sieci ENCORE – Konferencja Regionów Europy ds. Środowiska. Jednocześnie w trakcie spotkania zostały przedyskutowane zasady współpracy w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w obu regionach.

2. Konferencja pt. „Warzywa ekologiczne szansą dla Warmii i Mazur”

Pani Alicja Bojarska – Z-ca Dyrektora oraz pracownicy Departamentu uczestniczyli w konferencji pt. „Warzywa ekologiczne szansą dla Warmii i Mazur”, organizowanej przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie i Chłodnię Olsztyn. Konferencja dotyczyła propozycji oferty kontrakcyjnej dla producentów warzyw i owoców, ekologicznej uprawy wybranych gatunków warzyw oraz korzyści jakie niesie ze sobą stosowanie preparatów EM – zawierających mikroorganizmy pożyteczne dla środowiska.

3. Seminarium w „Garncarskiej Wiosce”

Dnia 28 kwietnia 2008 roku w Kamionce k/Nidzicy w „Garncarskiej Wiosce” odbyło się seminarium organizowane przez LGD „Brama Mazurskiej Krainy” w ramach projektu „Upowszechnianie Ekonomii Społecznej w Polsce na podstawie doświadczeń PIW EQUAL”. Przedstawione zostały na niej doświadczenia z działalności przedsiębiorstw społecznych utworzonych w ramach projektów PIW EQUAL. Atrakcją seminarium było zwiedzanie „Garncarskiej Wioski” oraz pokaz wypalania wyrobów ceramicznych. W seminarium uczestniczyła Pani Alicja Bojarska – Z-ca Dyrektora oraz pracownik Departamentu.

Biuletyn opracowano na podstawie danych:

- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Agencji Nieruchomości Rolnych,
- Agencji Rynku Rolnego,
- Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa,
- oraz informacji prasowych.